

NOTA TOELATINGSPROEVEN

21 oktober 2014

1. Inleiding

Onderzoek toont aan dat slechts één op twee studenten volledig slaagt voor het eerste jaar hoger onderwijs. Studievertraging geeft aanleiding tot bijkomende financiële kosten voor de maatschappij en de ouders (Declercq & Verboven, 2010). Daarom denkt de regering, in overleg met de universiteiten, al enkele jaren na over de invoering van een al dan niet bindende toelatingsproef of een oriënteringsproef.

1.1. Onderzoeksbevindingen

Momenteel bestaat er enkel voor de opleidingen geneeskunde en tandheelkunde een toelatingsproef. Daarbij is het slaagpercentage bij de verloop van de opleiding erg hoog, namelijk 87 % (Declercq & Verboven, 2010). Toch kan de toelatingsproef ook leiden tot ongewenste neveneffecten zoals valse negatieven. Niettemin geeft de toelatingsproef in de geneeskunde en tandheelkunde aan dat de slaagkansen van de studenten substantieel verhogen met een toelatingsproef.

Er werd echter aangetoond dat maar een klein percentage slaagt voor die toelatingsproef. In 2013 bedroeg het globale slaagpercentage (beide

examenkansen samen berekend) 18,3 %. In 2012 bedroeg dit 11,4 % (Onderwijs Vlaanderen, 2013).

Studenten die de eerste keer niet slaagden voor het toegangsexamen, slagen veelal wel in het jaar erop. Een negatief resultaat op de toelatingsproef geeft dus niet noodzakelijk aan dat de student de opleiding niet succesvol zou kunnen vervolledigen.

De selectie die toelatingsproeven maken, blijkt dus niet volledig correct. Daarenboven gaan bindende toelatingsproeven ook in tegen het principe van democratisering in het hoger onderwijs. Daarom wordt er ook geopteerd om eerder een niet-bindende toelatingsproef te organiseren voor het hoger onderwijs (Declercq & Verboven, 2010).

1.2. Niet-bindende toelatingsproeven volgens de Vlaamse Regering

Niet-bindende toelatingsproeven zouden toekomstige studenten moeten helpen om sneller op de hoogte te zijn van hun capaciteiten en om bij een slecht resultaat te kiezen voor een andere opleiding. De huidige Vlaamse regering ondersteunt dit voorstel en nam het op in haar regeerakkoord. Verder hoopt de regering dat de niet-bindende toelatingsproeven ook het stijgende (verkeerde) aantal inschrijvingen van de universiteit zullen tegengaan. Die stijging hangt volgens de regering ook samen met de kwaliteit van het onderwijs en de minder actieve onderwijsvormen. Verder zou dat ook de financiering van universiteiten kunnen bevorderen. De Vlaamse universiteiten zitten in een systeem van output financiering, waarbij het grote nadeel zit in het feit dat studenten hun studies niet afmaken.

1.3. Oriënteringsproces

Vanuit de regering groeit steeds meer het idee om een niet-bindende toelatingsproef te kaderen in een oriënteringsproces dat al reeds in het secundair onderwijs van start gaat. De Vlaamse regering wil ook de oriëntatie verbeteren

aan de hand van een zogenaamde ‘interesseproef’ na de tweede graad en een oriënteringsproef in het 6e middelbaar. Tijdens die tweede proef wordt er niet alleen naar kennis getoetst, maar kan er gekeken worden of de leerling wel de vaardigheden en capaciteiten heeft om hoger onderwijs te volgen. De proef geeft ook een indicatie over welke studiekeuze de student best maakt. De regering wenst ook dat dit proces goed wordt ingekaderd en er professionele begeleiding moet voorzien zijn, bijvoorbeeld door het Centrum voor LeerlingenBegeleiding. Dat zou het keuzeproces moeten vergemakkelijken door neutrale en kwaliteitsvolle informatie. Ook zouden leerlingen moeten worden ingelicht over de gevolgen van een bepaalde keuze. De oriënteringsproef zou verplicht zijn voor alle scholieren. Eventueel kan de deze proef ook aangevuld worden met een niet-bindende toelatingsproef (KU Leuven, 2014).

De regering wil werk maken van een verplichte oriënteringsproef zodat startende studenten een studiekeuze kunnen maken in functie van hun talenten. Ook pleit de regering voor een toelatingsproef als sluitstuk voor deze oriënteringsproef. Hiermee willen ze de studenten verduidelijken wat hun slaagkansen zijn (De Redactie, 2014).

2. Wat wil de Gentse StudentenRaad?

2.1. Oriënteringsproef en -traject

De Gentse StudentenRaad is al langer voorstander van een oriënteringsproef/-traject uitgaande van het secundair en in samenwerking met het hoger onderwijs. Dat traject moet ten laatste starten op het einde van de tweede graad. Op die manier kunnen de leerlingen een studiekeuze maken naar de derde graad toe die in functie staat van een studiekeuze in hoger onderwijs. Dit evenwel zonder de uiteindelijke keuzevrijheid te veel te beperken na afloop van het zesde jaar secundair.

Leerlingen moeten op verschillende tijdstippen van hun studieloopbaan oriënteringsmomenten krijgen. Die oriëntering zorgt ervoor dat de leerlingen

beter het onderscheid tussen de verschillende richtingen begrijpen, evenals het onderscheid tussen een professionele en een academische bachelor. Het is mogelijk die momenten ook deels in de bestaande lessen te integreren. Leerkrachten kunnen putten uit eigen ervaringen en verscheidene universiteiten en hogescholen bieden lessenspakketen aan voor secundaire scholen. Doordat leerlingen over een bredere kennis van het hoger onderwijslandschap beschikken, zijn ze beter in staat de juiste keuze te maken.

De oriënteringsproef in de 2de graad gaat de interesses van de leerling na. De oriënteringsproef in de 3de graad hoort uit te gaan van de capaciteiten, interesses en talenten van de leerlingen en test voornamelijk de vaardigheden, het abstract redeneervermogen en taalvaardigheden van de leerling. Enkel op die manier kan deze oriënteringsproef leiden tot een geschikt traject waar de leerling individueel baat bij heeft. Informatie over de inhoud en accenten in de verschillende richtingen moet daarbij op een meer eenduidige manier aangereikt worden. Bij dat laatste speelt de samenwerking tussen het secundair en het hoger onderwijs een belangrijke rol.

De Gentse StudentenRaad is van mening dat de testen op een grote steekproef genormeerd moeten worden alvorens zij effectief worden ingevoerd. De eerste studenten die het oriënteringsproces doorlopen mogen niet het slachtoffer worden van een niet-representatief oriënteringsadvies.

2.2. Toelatingsproef

2.2.1 Toelatingsproef vs ijkingsproef

De Gentse StudentenRaad is geen voorstander van een toelatingsproef, maar is meer te vinden voor een ijkingsproef. Een ijkingsproef meet voor de start van een 1ste bachelor de kennis en de vaardigheden van een student. Op die manier kunnen studenten een correcte inschatting maken van hun huidige startpositie en (voor)kennis. De ijkingsproef hoort afgenomen te

worden in de periode tussen het afstuderen van het secundair onderwijs en het begin van het hoger onderwijs.

De resultaten van deze proef geeft de studenten aan hoe zwaar de richting voor hen zal zijn, waardoor ze een beter inzicht krijgen in de mate waarin zij zich zullen moeten inzetten.

We opteren ervoor deze proef te laten kaderen in een ruimer oriënteringstraject waarvan meerdere proeven en begeleidingsmomenten de basis vormen. Het doel van meerdere oriënteringsproeven in het secundair onderwijs is het specificeren van de keuze van de student. Ook evaluatie speelt een grote rol. Een leerling uit het zesde middelbaar heeft meer kennis dan een leerling uit het vierde middelbaar en heeft zo een beter inzicht in zijn opleidingskeuze. Zo kan men ter evaluatie telkens nagaan of de student voldoende vooruit gaat en voldoende (voor)kennis heeft voor zijn studiekeuze(s).

Om het welslagen van dergelijk oriënteringstraject te garanderen is een goede samenwerking tussen het secundair en het hoger onderwijs een must. De ijkingsproef (die uitgaat van de universiteit) is namelijk een aanvulling van het oriënteringstraject (die uitgaat vanuit het secundair onderwijs).

In de lijn met ons standpunt democratisering vindt de Gentse StudentenRaad dat er geen vergoeding gevraagd kan worden voor deelname aan eender welk onderdeel van het oriënteringsproces. Het is de taak van de overheid om de leerlingen op voldoende wijze te informeren

2.2.2. Het bindend karakter

De Gentse StudentenRaad moedigt aan dat de overheid aangeeft nieuwe studenten te willen ondersteunen tijdens het oriënteringsproces, maar is van mening dat een bindende toelatingsproef de student niet ten goede komt.

Met een bindende ijkingsproef (of bindende toelatingsproef zoals de regering deze noemt) worden de kansen van studenten immers verkleind. Dit zal gebeuren op verschillende niveau's. Allereerst, indien nieuwe studenten één of meerdere proeven (indien de proeven in diverse richtingen zou verschillen) zouden willen afleggen, zal de student een snellere keuze moeten maken dan in het huidige systeem. Ze zullen immers aanzienlijke tijd op voorhand moeten beslissen aan welke toelatingsproeven ze willen deelnemen, om zich op tijd te kunnen voorbereiden op de proef. Indien de proeven in diverse richtingen zouden verschillen, zouden studenten zich vermoedelijk voor meerdere proeven moeten inzetten. Een interuniversitaire planning van de verschillende toelatingsproeven is dan ook onontbeerlijk om overlap van examens te vermijden.

Studenten die niet slagen en dienen ook te heroriënteren. In een systeem met bindende toelatingsproeven krijgt de student hiertoe geen kans, tenzij er verschillende rondes van toelatingsproeven worden georganiseerd. Over de praktische en financiële haalbaarheid van verschillende rondes ijkingsproeven heeft de Gentse StudentenRaad sterke twijfels.

Daarnaast toont de toelatingsproef (of bindende ijkingsproef) van de geneeskunde en tandheelkunde aan dat studenten die niet slagen voor de toelatingsproef niet noodzakelijk universitaire studies niet aankunnen. Voordat studenten de test opnieuw zouden kunnen afleggen, zouden ze echter steeds een volledig jaar verliezen. Dat betekent niet enkel dat de kostprijs van de examineringsrondes in rekening moet gebracht worden, maar ook de kostprijs van zogenaamde 'tussenjaren', die heel wat hoger ligt.

Een ijkingsproef brengt dus veel kosten met zich mee. Niet enkel voor de overheid, maar ook voor de student zelf. Een bindende ijkingsproef zou ook een extra drempel vormen voor ouders en studenten, waardoor het hoger onderwijs minder toegankelijk wordt. Dat zou ingaan tegen één van de twee basisprincipes die de Gentse StudentenRaad nastreeft.

3. Terminologie:

Oriënteringsproef: Een proef die leerlingen of studenten helpt oriënteren naar een correcte studiekeuze.

Toelatingsproef: Een proef die, indien je slaagt, je toegang geeft tot de studierichting waarvoor je deze proef nam.

Ijkingsproef: Geen toelatingsexamen, maar een proef die jongeren kunnen doen om te zien of ze wel klaar zijn voor de richting die ze willen volgen.

Output financiering: Financiële regeling van de overheid waarbij een instelling (vooral hoger onderwijs), gefinancierd door de overheid, jaarlijks een bedrag krijgt op basis van het aantal diploma's dat zij uitreikt.

4. Bronnen:

Declercq & Verboven (2010). Slaagkansen aan Vlaamse universiteiten: tijd om het beleid bij te sturen? *Vives Briefings*. Retrieved from <http://www.classicavlaanderen.be/informatie/cijfermateriaal/slaagkansen.pdf>

Onderwijs Vlaanderen (2013). Mededeling over de resultaten van het toelatingsexamen van de Vlaamse Gemeenschap voor arts en tandarts in Brussels Expo op de Heizel (Brussel) op dinsdag 27 augustus 2013. Retrieved from <http://www.ond.vlaanderen.be/toelatingsexamen/nl/publicaties/persbericht-resultaten-augustus-2013.htm>

KU Leuven (2014). Handelingen vergadering Commissie voor Onderwijsaangelegenheden op 9 oktober 2014.

De Redactie (2014). Crevits wil transparanter en soberder hoger onderwijs. Retrieved from <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/1.2091718?mode=atom>